

# HAYAT

AYDA BİR ÇIKAR FİKİR ve EDEBİYAT MECMUASI

YENİ TERTİP: 3. MART 1930

*Yapanlar, doğuranlar, yaradanlar  
yalnız nikbinler, idealistlerdir.  
Bedbinler doğuramaz, hayatı idame  
edemez, Tarihi çoğuramaz.*

## İÇİNDEKİLER

|                                                   |                                  |     |
|---------------------------------------------------|----------------------------------|-----|
| Yavuz ve Namık Kemal . . . . .                    | Celâl Nuri                       | 193 |
| Hind Çıbanı değildi . . . . .                     | A. H                             | 202 |
| İngiltere ve Hindistan . . . . .                  | Feyzi                            | 163 |
| Bulgar edebiyatı nereye gitmektedir . . . . .     | Nikolay Donçev                   | 213 |
| Çanakkale . . . . .                               | Frahk H. Simonds                 | 216 |
| Tercüme hakkında . . . . .                        | H.                               | 222 |
| Harabat . . . . .                                 | Celâl Nuri                       | 227 |
| Eski bir softa tibi münasebetile . . . . .        | Muallim Hüseyin Kâzım            | 239 |
| Bahri teslihatın tahdidi konferansı . . . . .     | Rauf Ahmet                       | 242 |
| Genç kalınız . . . . .                            | Kayseri meb'usu Dr. Halit Mazhar | 259 |
| Ebedî sulh projeleri . . . . .                    | Harry Elmer Barnes               | 261 |
| Rabindranath Tagore ve Türk hareketleri . . . . . |                                  | 274 |
| Verem nihayet yenildi mi? . . . . .               | Dr. Rea                          | 276 |
| Kavga etmiyen iki komşu millet . . . . .          | S. T. Gazztout                   | 280 |
| Lisanımıza dair . . . . .                         | Raif Necdet                      | 284 |

ANKARA ve İSTANBUL

İdare eden: CELÂL NURİ

İSTANBUL, DEVLET MATBAASI

NUSHASI 20 K.

## Lisanımıza dair...

Büyük harf inkılâbı lisanımızın tekâmül mahreki ve sadelik cereyanı üzerinde derin, mes'ut izler yapmaktadır. Filhakika lisanımız ve üslûbumuz hergün daha ziyade sadeleşmekte, tabiileşmektedir. Bu sadelik yeni harflerin mantikî ve zarurî icabatındandır. Bunu böylece kabul etmek lâzımdır. Mes'ele edebî olmaktan ziyade siyasî ve içtimai, binaenaleyh hayatidir. Bundan yirmi sene evvel "Resimli Kitap" mecmuasına yazdığım ilk edebî musahabede aynen şu satırlar vardı:

«.....Tasfiyei lisan aleyhinde söz söylemek hatadır. Ben öyle zannediyorum ki istikbal lisanımızı daha sade, *daha kolay tahsil edilebilir* bir hale irca edecek, ve bunu ihtiyaç, ihtiyacı siyasî ve içtimaiyemizi tacil eyliyecektir... Ben vatanın ihtiyacı, menfaati namına lisanımızın kabil olabileceği kadar sadeleştirilmesi taraftarıyım; ve bu inkılâp lâzım ve zarurîdir. Biz nekadard sadeliğin aleyhinde bulunsak zamana ve ihtiyaca karşı gelemeyeceğimizi düşünmeliyiz...»

«Genç Kalemler» in anketine de o zaman sadeliğin lehinde kat'î fikirler dermeyan etmiştim. Bunları, yirmi sene evvel lisanımız hakkında fikir ve içtihadımı gösteren bu iki vesikayı arz etmekten maksadım zaman ile, tesirlerle fikir değiştirmediğimi, eskidenberi lisan ve edebiyatımızda sadelik taraftarı olduğumu göstermektir. Hakikat bu suretle tavazzuh ve tebellür ettikten sonra güzel lisanımıza karşı beslediğim derin ve âteşin aşkın sevkile dilimizin bugünkü vaziyeti hakkında, biraz müfit olabileceğimi ümit ettiğim bazı mütalealar serdetmekten kendimi alamıyacağım.

Bütün ruhumla temenni ediyorum ki mes'ut sadelik cereyanı içinde dilimizin, üslûbumuzun güzelliğine, inceliğine, kudret ve zarafetine halel gelmesin.. Sadelik, lisanımızın can-

lılığını, nezaketini, bedîi ahengini incitmeden temin olunsun. Garp medeniyetine istinat eden inkılâbımızın tesirile lisan sahasında da hergün artan ihtiyaç nazardan uzak tutulmasın..

Sade bir dil için en emin ve nezih memba ve istinatgâh fikrimce İstanbulun orta ve yüksek tabakası arasında konuşulan tabîi lisandır. Bu güzel ve tabîi lisanı hırpalamamak, bu güzel lisanın tabîiliğini, inceliğini incitmemek lâzımdır. Evet, yabancı terkipler kullanılmamalıdır. Fakat lüzum ve zaruret hâsıl olunca arabî, farisî, fransızca ve sair lisanlardan alınmış ve mühim bir kısmı türkçeleşmiş, dilimize mal olmuş kelimeleri kullanmakta asla taassup göstermemelidir. Medeniyet, ilim ve fen, beynelmilel münasebat ilerledikçe yabancı kelimeler kullanmak ihtiyacı o nisbette artar. İca-bında ecnebi kelimelerin kullanılması dilimizin ikbal ve istikbaline asla hâlel getirmez, bilâkis tekâmülüne, kemaline hizmet eder. Müterakki ve mütekâmil lisanları bu sözüm için şahit getiririm!

İnsanlar gibi kelimeler de yıpranır, hatta bazan ölür... Türkçe yazacağım, lisan sadeleştireceğim diye bu ölmüş kelimeleri mezarlarında rahatsız etmek, sun'î bir nefha ile dirilterek Orta Asyadan Boğaziçi kıyılarına getirmek bugünkü medeniyet ve teceddüt cereyanile tezat teşkil eder. Bu Asyaî hareket, ancak vaktile turan siyasetini takip etmek isteyenlerin siyasetine uygun gelebilir.. Artık o siyaset, cümhuriyetin nurlu politikasile tamamiye iflâs etmiştir. Vatani felâkete sürükleyen bu politikanın edebiyat âlemindeki akislerine şimdi değil, on beş yirmi sene evvel de muarız idim.

Faraza hayat kelimesi, medeniyet kelimesi, fen, zekâ, fazilet kelimeleri asılları ne olursa olsun türkçedir; ve bunlar gibi birçok kelimeler türk dilinin bünyesine girmiş, tamamiye türkçeleşmiştir. Hiç tahsili olmıyan vatandaşlar bile bu kelimelerin ifade ettiği mananın ruhuna nüfuz etmişlerdir. Dilimizin bünyesine ve milletimizin ruhuna sinmemiş yabancı kelimeleri, hususile mukabilleri bulunduğu takdirde, sevinçle tehalükle çıkarabiliriz. Mana ve ahenk itibarile tam ve kuvvetli, asil ve nefis türkçe kelimeler varken yabancı kelimeler kullanmaktan tiksindiriz.. Fakat ihtiyaca cevap veren ve dili-

mizin bünyesine sinen kelimeleri, menşei yabancıdır diye, çıkaramayız.. Çıkarırsak dilimiz çıplak, cılız bir manzara gösterir, fakir ve sefil kalır.. Hele inceleşen duygulara, derinleşen düşüncelere tercüman olamaz.

Turan politikasının hükümferma olduğu zamanlarda türkçeleşmiş ve beynelmilel bir mana almış fransızca kelimeleri kullanmak adeta millî bir cinayet idi. Çok şükür şimdi böyle dar bir düşünce yok. Bugün bu tarz kelimeleri bol bol, hatta bazan lüzumundan fazla kullanabiliyoruz. Bu kelimeler dilimizin istikbalini ihlâl etmez de asırlardanberi lisanımız bünyesine girmiş ve sinmiş, tamamen türkçeleşmiş kelimeler mi ihlâl eder? Ben evvelce olduğu gibi şimdi de gerek bu kelimelerin, gerek — itidale riayet etmek şartile — fransızca kelimelerin kullanılmasına taraftarım. Medenî Avrupa lisanslarından kelimeler almak faikiyeti artık güneş gibi aşikâr olan garp kültürünü ruhumuza sindirmek için de lâzımdır.

Konuşma ile yazma arasında ötedenberi mevcut ve an'anevî farkı kaldırmak hususunda son sadelik cereyanları, hele harf inkılâbı mes'ut bir tesir yapmıştır. Yalnız şu nokta da fikrimce çok dikkat edilecek ehemmiyetli bir cihet vardır: üslûbumuza amiyane ve lâubaliyane bir tavır vermemek... Son senelerde bazı yazılarda babayani bir tavır, lâubali, ciddiyet ve nezaketten uzak bir ruh görünüyor. Hususile edebiyatta realism bediiyata lâkayit kaldığı ande kudret ve şiiriyetini kaybeder..

Hulâsa yazdıklarımızı herkesin veya kabil olabildiği kadar geniş bir kütlenin okuyup anlıyabilmesini temin için — ki bu, millî ve hayatî bir zarurettir, ve bu zarureti harf inkılâbı bir emrivaki yapmıştır — sadeliği, tabiîliği, İstanbul şivesini üslûbumuza esas ve mihver yapmalıyız. Aynı zamanda ilmî ve asrî usullerle ve büyük bir hassasiyetle iptidaî maarifi temine çalışmalıyız. Filhakika yalnız avama inmekle iktifa etmemeli, avamı da yukarıya çıkarmağa uğraşmalıdır. Esasen büyük harf inkılâbı bu yüksek ve necip maksadı temin için yapılmamış mıdır?..